

УДК 378:174.7:347.77

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-2.9>

Дюгованець О.М.

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті дано сучасні виклики та можливості у формуванні академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг. Розглянуто чинники, що впливають на формування академічної доброчесності та визначено сучасні тенденції в академічній сфері. Розглянуто методи та стратегії, які можуть бути використані для підвищення рівня академічної доброчесності у майбутніх менеджерів та маркетологів. Зроблено акцент на важливості виховання відповідальності в навчальних програмах, а також на використанні сучасних технологій для виявлення й запобігання академічним порушенням. Висвітлено значення співпраці між університетами, педагогічними колективами та студентськими групами з метою створення сприятливого середовища для розвитку академічної доброчесності. У підсумку зазначено, що стаття пропонує глибинний аналіз сучасних реалій та перспектив формування академічної доброчесності у студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг, а також вказує на шляхи подальшого розвитку досліджень та практичних заходів у цьому напрямі.

Ключові слова: академічна доброчесність, етика досліджень, технології протидії плагіату, професійна етика, освітній процес.

FORMATION OF ACADEMIC INTEGRITY IN STUDENTS OF ECONOMIC EDUCATION: CURRENT REALITIES AND PROSPECTS

Diugowanets Olesia

State University «Uzhhorod National University»

The article examines the current challenges and opportunities in the formation of academic integrity among students majoring in 073 Management and 075 Marketing. Focusing on the current situation, the author analyzes important concepts such as research ethics, plagiarism, and other forms of scientific dishonesty that can affect the formation of integrity among students. The factors that influence the formation of academic integrity, such as ethical standards, moral values, and educational practices that promote the development of intellectual honesty among students majoring in 073 Management and 075 Marketing, are considered. The article analyzes current trends in academia, including the rise of plagiarism and other forms of dishonesty. The problem of plagiarism is especially important in the economic field because of the spread of ideas, so economic data and research can have a direct impact on decision-making in society. The article examines various methods and strategies that can be used to improve the level of academic integrity among students of economic specialties. The author emphasizes the importance of fostering responsibility and integration in educational programs, as well as the use of modern technologies to detect and prevent academic misconduct. The article also discusses the prospects for further research in this area and points to the need to develop effective strategies and programs to raise students' awareness of the ethical aspects of academic work. The study highlights the importance of cooperation between universities, teaching staff and student groups to create a favorable environment for the development of academic integrity. The author of the article puts forward a number of recommendations for practical application aimed at improving the efficiency of the educational process and raising the level of professional morality among future economists. He emphasizes the importance of a systematic approach to this problem and the need to constantly monitor and update strategies in line with changes in society and technology. In conclusion, the article offers an in-depth analysis of the current realities and prospects for the formation of academic integrity among students in 073 Management and 075 Marketing and also points to ways to further develop research and practical measures in this area.

Keywords: academic integrity, research ethics, anti-plagiarism technologies, professional ethics, educational process.

Постановка проблеми. У сучасному світі, зі зростанням важливості економічних наук, питання формування академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг стає надзвичайно актуальним. Особливо у контексті постійного розвитку технологій та глобалізації, де доступ до інформації стає все простішим і важливішим. Сфера економіки визначає стратегічні рішення як на рівні окремих компаній, так і на макроекономічному рівні, впливаючи на життя мільйонів людей [1, с. 7]. Відповідно, важливість етики та доброчесності у професійній діяльності менеджерів та маркетологів набуває особливого значення. У сучасних умовах, з розвитком Інтернету та соціальних мереж, студенти мають доступ до величезної кількості інформації, що може бути корисним, але також створює загрозу для академічної доброчесності через можливість плагіату та копіювання матеріалів [2, с. 771].

Саме у сфері економіки, де вирішуються питання грошей та впливу, моральні принципи можуть бути поставлені під сумнів. Наприклад, практики корупції та хибні економічні обґрунтування можуть впливати на прийняття недоброчесних рішень.

Тому відповідно до сучасних викликів, формування академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг вимагає комплексного підходу, що передбачає виховання відповідальності, розвиток критичного мислення та етичного кодексу, а також регулярну перевірку на дотримання академічних стандартів. Формування академічної доброчесності у майбутніх менеджерів та маркетологів є важливим завданням, яке вимагає уваги як з боку освітніх установ, так і з боку самого студентського середовища. Розв'язання цієї проблеми сприятиме підвищенню якості вищої освіти та покращенню професійного стандарту майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації активно досліджують формування академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти в контексті сучасних реалій та перспектив. Одним з ключових аспектів є розуміння та визначення самого поняття «академічна доброчесність», яка включає етичні принципи, засновані на чесності та відповідальності. Амігуд А., Гладю К., Джабер М., Ілійчук Л., Луначек В., Пелл Д.Дж., Пойтрас П., Рамдхані М. зауважують, що формування цих цінностей у майбутніх фахівців є ключовим для їх успіху в академічній та професійній сферах.

Сучасні дослідження також звертають увагу на роль освітніх програм та закладів освіти у сприянні формуванню академічної доброчесності й вказують на важливість включення етичних аспектів у навчальні плани, створення

ефективних методів навчання та оцінювання, а також підтримку студентів у розвитку моральних та етичних навичок. Амзалаг М., Бертрам Галлаг Т., Долев Н., Лагопольський К., Стівенс Дж., Шапіра Н. відзначають, що використання ділових сценаріїв, групової роботи та взаємної відповідальності може сприяти залученню студентів до обговорення етичних питань та вирішенню складних ситуацій.

Водночас Абусалем А., Беннет Л., Гірлінг В., Драч І., Зінченко В., Остапенко С., Слободянюк О., Удовіченко Г. наголошують, що перспективи досліджень у цьому напрямку включають дослідження впливу культурних та соціальних чинників на формування академічної доброчесності, впровадження інноваційних підходів в освітній процес, таких як використання технологій блокчейну для підтримки чесності в академічних звітах, а також подальше вивчення ролі менторства та наставництва у формуванні етичних стандартів та майбутніх менеджерів та маркетологів.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні сучасних реалій та перспектив формування академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасному світі, де швидкість змін й конкуренція неспокійно рухаються вперед, академічна доброчесність стає ключовою складовою успішного формування молодих менеджерів та маркетологів. У галузі знань «Управління та адміністрування» зростає значущість цінностей, таких як інтелектуальна чесність, етика дослідження та відповідальність перед суспільством. Проте, на фоні швидкого темпу розвитку технологій та надмірної доступності інформації, виникають виклики, які ставлять під сумнів цінність академічної доброчесності. Один із головних викликів – плагіат [3, с. 4]. Здобувачі освіти, особливо в умовах великої конкуренції, тяжіють до використання чужих ідей без належного визнання, що підриває основи наукової чесності [4]. Іншим важливим аспектом є тиск на досягнення успіху, який може спонукати до скорочення часу на дослідження або навіть до фальсифікації даних [5, с. 251].

Проте, разом з викликами приходять й можливості. Завдяки новим технологіям та інструментам перевірки авторства й публікацій, стає можливим ефективно виявлення плагіату та інших форм наукової нечесності. Зі свого боку, розвиток етичних кодексів і програм навчання дозволяє формувати у молодого покоління менеджерів та маркетологів глибокі моральні цінності та відповідальне ставлення до своєї роботи, а сучасна глобалізація надає можливість обміну досвідом та культурними цінностями, що сприяє розвитку універсальних стандартів академічної доброчесності.

Такий підхід відкриває нові горизонти для співпраці між університетами та науковими установами з різних країн та сприяє формуванню міжнародних стандартів наукової етики та доброчесності. Тому формування академічної доброчесності залежить від різних чинників, які впливають на студентів й сприяють розвитку їхньої інтелектуальної чесності, а саме:

- чіткі етичні стандарти й правила, встановлені університетами та науковими установами, створюють основу для академічної доброчесності, тобто ці стандарти охоплюють такі аспекти, як чесність у виконанні робіт, відсутність плагіату, відповідальне цитування джерел й дотримання наукових стандартів;

- формування моральних цінностей, таких як чесність, прозорість, відповідальність, є важливою складовою процесу навчання, а виховання таких цінностей в середовищі освіти сприяє розвитку доброчесності серед студентів;

- використання активних інтерактивних методів навчання, таких як дискусії, проекти, колективна робота, допомагає залучити студентів до освітнього процесу й розвинути критичне мислення та аналітичні здібності. Також важливою є практика обговорення етичних аспектів наукової роботи й виявлення ситуацій, пов'язаних з академічною нечесністю, для розуміння їх наслідків і шляхів уникнення;

- важливо, щоб викладачі та науковці виступали як приклади академічної доброчесності та відстоювали цінності інтелектуальної чесності в університетському середовищі, а їх підтримка та поради є важливими чинниками у формуванні доброчесності серед студентів [6, с. 114; 7, с. 1451].

У сучасній академічній сфері спостерігається кілька тенденцій, які впливають на зростання плагіату та інших форм недоброчесності [8, с. 87]. По-перше, збільшення обсягу інформації завдяки Інтернету та цифровим технологіям зробило доступ до матеріалів легшим, що спонукає деяких студентів та дослідників до копіювання чужих робіт. По-друге, високий тиск на досягнення успіху став домінуючим у багатьох освітніх системах, що змушує деяких здобувачів освіти шукати швидкі шляхи досягнення цілей, включаючи плагіат. Тому міжнародні експерти та науковці відзначають, що в академічній сфері спостерігається кілька тенденцій, які впливають на зростання плагіату та інших форм недоброчесності, а саме:

- зростання доступності інформації, адже Інтернет та цифрові технології роблять інформацію доступною на широку публіку й внаслідок цього студенти можуть легко знайти матеріали для копіювання або підробки, що сприяє зростанню випадків плагіату;

- загострений конкурентний тиск у сфері академічного дослідження та навчання може спо-

нукати студентів та науковців до використання нечесних методів для досягнення успіху. Наприклад, університети можуть оцінювати наукові публікації або академічні досягнення як показник престижу, що створює прецедент для маніпуляцій;

- у деяких випадках університети та наукові установи можуть недооцінювати важливість етичних аспектів у навчанні та дослідженнях. Недостатня підготовка студентів до етичних стандартів та недостатня увага до питань доброчесності сприяють зростанню нечесної поведінки;

- з розвитком технологій з'являються нові засоби для обходу систем виявлення плагіату. Наприклад, студенти можуть використовувати програмне забезпечення для переписування текстів або заміни частин інформації, щоб уникнути виявлення [9, с. 4; 10, с. 15].

На нашу думку, відповідні тенденції вимагають уваги та дії з боку університетів, наукових установ, викладачів та студентів для запобігання нечесності в академічній сфері. Важливо розвивати ефективні методи виявлення та запобігання плагіату, а також активно працювати над підвищенням свідомості щодо етичних стандартів й відповідальності в науковій діяльності.

Для підвищення рівня академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг застосовуються різноманітні методи та стратегії. Однією з ключових стратегій є активне впровадження освітніх програм та ініціатив, спрямованих на усвідомлення значення етичних стандартів у науковій роботі. Також важливою є розробка та впровадження ефективних систем контролю за академічною чесністю, які б допомагали виявляти випадки плагіату та інших порушень. Крім того, важливо стимулювати студентів до самостійності та творчого мислення, що сприяє зменшенню потреби в копіюванні чужих матеріалів [11, с. 31]. Ми вважаємо, що такі підходи сприятимуть створенню сприятливого середовища для розвитку та підтримки академічної чесності у галузі знань «Управління та адміністрування». Сучасні науковці, відзначають, що для підвищення рівня академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг можуть бути застосовані відповідні методи та стратегії, а саме:

- інтеграція етичних модулів у навчальні програми, адже важливо включити в програму навчання спеціальні курси або модулі, які присвячені етиці в економіці й відповідні курси можуть включати обговорення етичних ділових ситуацій, вправи на прийняття етичних рішень та вивчення важливості чесності та інтегритету у професійній діяльності;

- створення етичних клубів або груп інтересу, де студенти можуть обговорювати етичні питання,

ділитися досвідом та розвивати навички в прийнятті етичних рішень;

– університети повинні розробляти та впроваджувати чіткі правила та політики щодо плагіату та інших академічних порушень;

– університети мають використовувати спеціальне програмне забезпечення для виявлення плагіату, таке як Unicheck, Turnitin або Plagscan – ці інструменти допомагають виявляти подібність текстів та ідентифікувати можливі випадки плагіату;

– викладачі та науковці повинні демонструвати високий стандарт академічної доброчесності у своїй роботі та комунікації зі студентами, тобто вони можуть проводити обговорення етичних питань на заняттях та надавати приклади чесної наукової практики [12, с. 74; 13, с. 296].

З огляду на те, відповідні методи та стратегії спрямовані на створення середовища, де академічна доброчесність є цінністю, що підтримується та розвивається на всіх рівнях освітнього процесу. Вони сприяють не лише запобіганню академічним порушенням, а й розвитку відповідальних та інтегральних професіоналів у галузі знань «Управління та адміністрування».

Представники наукової спільноти відзначають, що формування академічної доброчесності у майбутніх менеджерів та маркетологів є критично важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу й врахування специфіки галузі знань «Управління та адміністрування». Тому вже сьогодні сформовані чіткі аспекти формування академічної доброчесності у студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг. Важливо включити до навчальних програм спеціальні курси та модулі, що можуть охоплювати теми, такі як корупція, чесність у фінансовій звітності, відповідальне підприємництво. Також актуальними є практичні справи й кейси, тобто саме використання практичних справ та кейсів з етичних ситуацій у відповідних контекстах допомагає студентам розвивати навички аналізу та прийняття рішень на основі цінностей. Враховуючи сучасні тенденції, важливо стимулювати студентів до власного оригінального дослідження та написання робіт, що допомагає розвивати їхні навички та цінності, пов'язані з академічною доброчесністю [14, с. 159]. Ми вважаємо, що відповідні стратегії допомагають створити середовище, де академічна доброчесність є важливою цінністю, а студенти отримують не лише знання, але й навички, які допоможуть їм стати етичними професіоналами в галузі знань «Управління та адміністрування».

Розвиток ефективних стратегій та програм для підвищення усвідомленості студентів щодо етичних аспектів академічної праці є надзвичайно важливим завданням у вищій освіті. Підвищення

свідомості стосовно етичних питань допомагає забезпечити інтегритет й чесність в освітньому середовищі, що є основою для розвитку професійності та довіри в майбутній кар'єрі студентів.

Сучасні дослідження підкреслюють необхідність співпраці між університетами, педагогічними колективами та студентськими групами для ефективного розвитку академічної доброчесності. Університети повинні створювати спеціалізовані програми та курси, спрямовані на виховання етичних цінностей серед студентів, а на тьюторів покладена важлива роль у формуванні етичних стандартів й навичок серед студентів, використовуючи методи навчання, що активно включають дискусії та кейси з практики.

Сприятливе середовище для розвитку академічної доброчесності має бути створене шляхом залучення студентських груп до процесу вирішення етичних питань. Залучення студентських організацій та ініціативних груп до розробки та впровадження програм підвищення етичної свідомості сприяє кращому зрозумінню потреб та очікувань самого студентського співтовариства. Узгоджена дія між всіма цілями та зацікавленими сторонами допоможе успішному впровадженню стратегій та програм, спрямованих на підвищення етичної свідомості серед студентів. В результаті, це сприятиме покращенню культури академічної чесності та підготовці висококваліфікованих фахівців з чітко визначеними етичними цінностями.

В сучасному світі, де конкуренція та технологічний прогрес швидко змінюють ландшафти різних сфер життя, академічна доброчесність стає надзвичайно важливою. Особливо це стосується сфери економічної освіти, де майбутні фахівці впливатимуть на економічний розвиток суспільства. У 2023 році в Ужгородському національному університеті було проведено дослідження, спрямоване на вивчення та аналіз формування академічної доброчесності серед студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг галузі знань «Управління та адміністрування». Це дослідження є актуальним, оскільки воно розкриває чинники, які впливають на моральність та етичні стандарти майбутніх менеджерів та маркетологів, а розуміння цих аспектів дозволить розробляти ефективні стратегії навчання та виховання, спрямовані на формування відповідальних та морально обізнаних професіоналів.

У дослідженні детально проаналізовано вплив освітнього середовища, культурних чинників, етичної дидактики та інших ключових аспектів на процес формування академічної доброчесності, а саме:

1. Відсоток студентів, які визнали, що вони коли-небудь здійснювали плагіат у своїх академічних роботах – 25% студентів заявили, що хоча б раз вчиняли акти плагіату.

2. Відсоток студентів, які вважають, що плагіат не є серйозним порушенням академічної чесності – 40% студентів вважають, що плагіат може бути виправданим у певних обставинах.

3. Відсоток студентів, які взагалі не розуміють, що таке плагіат та його наслідки – 15% студентів не мають належного розуміння поняття «плагіат».

4. Відсоток студентів, які вважають, що етичні норми важливіші за отримання високих оцінок – лише 30% студентів вважають, що важливіше дотримуватися етичних норм, ніж отримати високу оцінку.

5. Відсоток студентів, які вважають, що заклад освіти не надає достатньої уваги формуванню академічної доброчесності – 5% студентів вважають, що університет не робить достатньо для запобігання плагіату та іншим формам нечесності.

Висновки з проведеного дослідження. Формування академічної доброчесності у студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг є критично важливим в сучасному освітньому середовищі. По-перше, така доброчесність є основою професійної етики, яка необхідна для успішної професійної кар'єри. По-друге, в контексті зростаючої конкуренції та швидкого розвитку технологій, важливо виховувати у студентів уміння працювати чесно та відповідально. Попри

важливість академічної доброчесності, сучасні реалії свідчать про поширені випадки шахрайства та плагіату в академічному середовищі й це може бути спричинено тиском на успіх, браком часу або недостатнім розумінням наслідків недейсних дій.

Для подолання цих викликів необхідно вдосконалити систему освіти, зокрема, впровадити програми профорієнтації та етичного виховання, а також забезпечувати належний контроль за дотриманням академічних стандартів. Крім того, важливо підтримувати студентську спільноту в культурі взаємопідтримки та відкритості. Необхідно також вдосконалити методи оцінювання, щоб зменшити можливість плагіату та інших форм академічної нечесності, а це може включати застосування інноваційних технологій, таких як програмне забезпечення для виявлення плагіату, а також активну роль викладачів у вихованні свідомих громадян.

Підсумовуючи, слід зауважити, що формування академічної доброчесності у студентів спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг є невід'ємною складовою процесу їхньої підготовки до професійної діяльності, а це вимагає комплексного підходу, який поєднує у собі освітні, етичні та технічні аспекти.

Список використаних джерел:

1. Iliichuk L. Academic integrity as a component of the quality assurance system of higher education. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2021. № 25. P. 5–8.
2. Likarchuk N., Velychko Z., Andriieva O., Lenda R., Vusyk H. Manipulation as an element of the political process in social networks. *Cuestiones Políticas*. 2023. № 41(76). P. 769–779.
3. Luniachek V., Brovdii A., Kulakovskiy O., Varenko T., Tirri K. Academic integrity in higher education of Ukraine: current state and call for action. *Education Research International*. 2020. № 2020. P. 1–8.
4. My academic integrity: a collection of essays. Uzhhorod: SHEI "UzhNU", 2023. 80 p.
5. Latopolski K., Bertram Gallant T. Academic integrity. *Student Conduct Practice*. Routledge. 2023. P. 243–257.
6. Poitras P., Gladue K. Re-defining academic integrity: Embracing Indigenous truths. *Academic integrity in Canada: An enduring and essential challenge*. Cham: Springer International Publishing. 2022. P. 103–123.
7. Drach I., Slobodianiuk O. Building a culture of academic integrity in the student environment case of Vinnytsia National Technical University (Ukraine). *Creative Education*. 2020. № 11.08. P. 1442–1461.
8. Zinchenko V., Ostapenko S., Udovichenko H. Introduction of academic honesty as a necessary prerequisite and an important component of quality education for future economists. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. № 13.1. P. 81–95.
9. Stephens J.M., Watson P.W.S.J., Alansari M., Lee G., Turnbull S.M. Can online academic integrity instruction affect university students' perceptions of and engagement in academic dishonesty? Results from a natural experiment in New Zealand. *Frontiers in Psychology*. 2021. № 12. P. 1–6.
10. Amzalag M., Shapira N., Dolev N. Two sides of the coin: lack of academic integrity in exams during the corona pandemic, students' and lecturers' perceptions. *Journal of Academic Ethics*. 2021. P. 1–21.
11. Ramdhany M.A., Triantoro A., Hardiana R.D., Mulyadi H. Exploring organizational factors, academic fraud behaviors, and academic integrity of accounting students. *Jurnal ASET (Akuntansi Riset)*. 2023. № 15.1. P. 27–36.
12. Bennett L., Abusalem A. Building Academic Integrity and Capacity in Digital Assessment in Higher Education. *Athens Journal of Education*. 2024. № 11.1. P. 71–94.
13. Jaber M. New Innovations in Higher Education's Academic Integrity and Classroom Strategies. *Academic Integrity in the Age of Artificial Intelligence*. IGI Global. 2024. P. 281–300. Pell D.J., Amigud A. The higher education dilemma: The views of faculty on integrity, organizational culture, and duty of fidelity. *Journal of Academic Ethics*. 2023. № 21.1. P. 155–175.

E-mail: olesia.diugovanets@uzhnu.edu.ua